

Freedom to be Myself: Unlocking the Power of Pesach

Rabbi Shmuel Silber

1. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטז עמוד ב

... בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים

2. שמות פרק יג

(ג) ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא יקוק אתכם מזה ולא יאכל חמץ:

3. Moses said to the people, "Remember this day, when you went out of Egypt, out of the house of bondage, for with a mighty hand, the Lord took you out of here, and [therefore] no leaven shall be eaten.

3. מסילות באור החסידות 248

הנה ההבדל בין חמץ למצה הוא רק באות אחת.. כי האותיות מ' צ' שוות בשתייהן, ורק באות השלישית יש הבדל, שבחמץ יש ח'ית ובמצה יש ה'א

ה ה

4. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב

ומפני מה נברא העולם הזה בה"י? מפני שדומה לאכסדרה, שכל הרוצה לצאת יצא; ומ"ט תליא כרעיה? דאי הדר בתשובה מעיילי ליה. וליעייל בהך! לא מסתייעא מילתא; כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב: אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן? בא לטהר מסייעין אותו, בא לטמא פותחין לו.

And for what reason was this world created specifically with the letter heh? It is because the letter heh, which is open on its bottom, has a similar appearance to a portico, which is open on one side. And it alludes to this world, where anyone who wishes to leave may leave, i.e., every person has the ability to choose to do evil. And what is the reason that the left leg of the letter heh is suspended, i.e., is not joined to the roof of the letter? It is because if one repents, he is brought back in through the opening at the top. The Gemara asks: But why not let him enter through that same way that he left? The Gemara answers: That would not be effective, since one requires assistance from Heaven in order to repent, in accordance with the statement of Reish Lakish. As Reish Lakish says: What is the meaning of that which is written: "If it concerns the scorners, He scorns them, but to the humble He gives grace" (Proverbs 3:34)? Concerning one who comes in order to become pure, he is assisted from Heaven, as it is written: "But to the humble He gives grace." Concerning one who comes to become impure, he is provided with an opening to do so.

5. רש"י מסכת מנחות דף כט עמוד 3

שדומה לאכסדרה – שפתוח מתחתיו.

שכל הרוצה ללכת – ממנו לתרבות רעה יולא.

מעלין ליה – צפתח העליון צין רגל שצתוכו לגגו.

ולעיילו צהך – פתח התחתון דנפיק ציה.

לא מסתייעא מילתא – דהבא ליטהר צעי סיוע מפני ילך הרע הלכך עצדי ליה סיוע פתח יתירה.

הוא יליץ – (אותו) כלומר פתח לו להיות לץ.

מסייעין אותו – אלמא צעי סיוע.

6. על התשובה 174

ההרגשה, הרגשת התשובה של בעל-התשובה כזה היא מוגבלת. תשובה, פירושה חזרה. לאן הוא חוזר? הוא חוזר לנקודת-המוצא שבה עמד לפני שיצא לדרך החטאים ומה שהיה בינתיים כאילו לא היה. הקב"ה גומל לו במחילת החטא, במחיקתו.

7. על התשובה 180-181

א.

הגעגועים לזה שהלך ואיננו קשים כשאל. הנפש יוצאת מגעגועים עד שאי-אפשר להתגבר עליהם. הנה לפני ראש-השנה זה עמד לפניי, בדמיוני, אבי הגאון זצ"ל. הוא היה רבי ומורי היחיד שהיה לי בכל ימי חיי. עכשיו שיטחתי חיי לפניו ואמרתי לו: אבא מארי, כמה חידושים חידשתי בעבודת יוסף-הכיפורים, בסוגיה של "מצוות לאו ליהנות ניתנו", בהלכות שופר. בוודאי יש ביניהם דברים שהיית מרוצה מהם ונהנה בהם ויש שלא היו מוצאים חן בעיניך והיית דוחה אותם. ככה דיברתי אליו בדמיוני, עם שידעתי כי מפי אבי לא אשמע הפעם תשובה לדבר. הוי, כמה הייתי נותן לוא יכולתי להחליף עמו דברים בחידושי-תורה ולוא לחמש דקות בלבד... אבל ידעתי כי הדמות האהובה שהייתה קרובה כל-כך אלי היא עתה כה רחוקה, והלב מתפוצץ מגעגועים לאפשרות של חמש דקות של שיחה שלא ידענו תמיד להעריך את מלוא ערכה כאשר עדיין היתה עמנו.

ב.

והוא הדין באמי ובאשתי. לפני ימים אחדים שוב ישבתי וכתבתי את דרשת התשובה השנתית. תמיד הייתי מדבר עליה עם אשתי, היא היתה עוזרת לי בגיבוש הרעיונות, בליטושם. גם השנה כתבתי את הדרשה, כשאני שואל אותה: אולי תוכלי לעזור לי? שמא כדאי להרחיב או לצמצם רעיון זה או אחר? שמה להדגיש נקודה פלונית? שאלתי, אבל כל מענה לא בא. אפשר שהיה הד-קול לשאלתי, אבל הוא נבלע עם משב-הרוח באילנות ואלי לא הגיע.

ג.

כל אדם נעמד בימי חייו לנוכח עימות טראגי זה של געגועים אל זה שהיה אך לפני זמן קצר כה קרוב ועתה רחוק ובלתי מושג. געגועים אלה מלווים הם ברגש-אשמה חזק, הרודף את האדם ויכול לדחוף אותו עד לשגעון מה מאוד רוצה אדם להשיג מגע עם האהוב שנתרחק, אך כמה לא ריאלי הדבר, כמה אינו ניתן להתגשם, שהרי הנשמות המבוקשות הללו שריוות רחוק-רחוק מכאן, תחת כנפי השכינה במרחק בלי-ימד.

8. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לו עמוד ב

היה ר"מ אומר: כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר אני יורד תחלה לים וזה אומר אני יורד תחלה לים, קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה

9. טללי חיים (253)

שמור את חודש האביב

- א. על ראש חודש ניסן נאמר "שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלהיך". השילוב 'חודש האביב' טעון בירור, לפי שהאביב תלוי הוא בתקופות החמה, ואילו החודשים תלויים במולד הלבנה. מכאן למדו חכמים, שהתורה מצווה אותנו לשמור שחודש ניסן יהיה תמיד באביב של תקופת החמה. וצריך להבין מדוע רצתה כן התורה, שיהיה חודש ניסן דווקא באביב. והשנה, שהיא מעוברת, זכינו ממש לעניין זה, כי כל ענין עיבור השנה נועד בשביל השוויון שנת הלבנה לשנת החמה כדי שהפסח יצא באביב.
- ב. והנה התשובה לדבר היא עמוקה מאוד. כי האביב הוא בחינת הפריחה של הטבע, שהוא בחינת גאולה לטבע, שהכל מוציא מהכוח אל הפועל את האור שטמון בו. ותבין שסוד הגאולה הוא הוצאה מהכוח אל הפועל. וברצוננו לומר, שהנה אל תחשוב שהגאולה הוא חידוש יש מאין של אור, שלא היה נמצא אצל המשועבד שיצא לגאולה, ובגאולה בא אליו אור מחודש להוציאו לחירות. לא כן הדבר, אלא האור והגאולה היו גנוזים תמיד בעומק הנפש, אלא שהיו בדרך של העלם, בסוד הכוח. והגאולה באה והולידה מהכוח אל הפועל את האור הזורע בעומק.
- ג. נמצא שהאביב הוא בחינת הגאולה לעולמות החומריים. כי החורף הוא בחינת גלות ושעבוד, בו כל החיצוניות נדלדלה, והרוחות החזקות והקרות שלטו בכיפה. ובאביב הכל שב לחיות. העצים פורחים ובעלי החיים יוצאים חוצה. ובאמת, השמש היא היסוד לכל מעגל החיצוניות, סוד דומם צומח וחי, והאביב הוא בחינת הגאולה במעגל החיים החיצוני.